

ISSN (Print) 2616-7174
ISSN (Online) 2663-2500

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ЖУРНАЛИСТИКА сериясы

JOURNALISM Series

Серия **ЖУРНАЛИСТИКА**

№4(129)/2019

1995 жылдан бастап шығады

Founded in 1995

Издается с 1995 года

Жылына 4 рет шығады

Published 4 times a year

Выходит 4 раза в год

Нұр-Сұлтан, 2019

Nur-Sultan, 2019

Нур-Султан, 2019

Бас редакторы **Қайрат Сак**
филология ғылымдарының кандидаты, профессор (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары **Серік Тахан** *филол. ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)*
Бас редактордың орынбасары **Гүлнар Кендірбай** *PhD (АҚШ)*

Редакция алқасы

Алдабергенов Қырықбай	т. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Асанов Қойлыбай	ф. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Әбдіманов Өмірхан	ф. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Әбішева Вера	ф. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Әшірбекова Гүлмира	ф.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Браун Михаил	PhD, проф. (АҚШ)
Дзялошинский Иосиф	ф. ғ. д., проф. (Ресей)
Жақып Бауыржан	ф. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Жусупова Алматы	ф.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Ирназаров Кудрат	т. ғ. д., проф. (Өзбекстан)
Корконосенко Сергей	саяси ғ. д., проф. (Ресей)
Қара Әбдіуақп	т. ғ. д., проф. (Түркия)
Қозыбаев Сағымбай	т. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Лебедева Татьяна	ф. ғ. д., проф. (Франция)
Нұртазина Роза	саяси ғ. д., проф. (Қазақстан)
Омашев Намазалы	ф. ғ. д., проф. (Қазақстан)
Ризун Владимир	ф. ғ. д. проф. (Украина)
Саид Агил бин Шех	PhD, проф. (Малайзия)
Саудбай Мадияр	PhD, проф. (Қазақстан)
Сердәлі Бекжігіт	ф. ғ. к., проф. м.а. (Қазақстан)
Есдәулетов Айтмұханбет	ф.ғ.канд., доцент (Қазақстан)
Тоқтағазин Мұратбек	ф. ғ. к., проф. м.а. (Қазақстан)
Халилов Әбдіғани	PhD, проф. (Қырғызстан)
Ченгел Хулия Касапоғлы	PhD, проф. (Түркия)
Шайхитдинова Светлана	филос.ғ.д., проф. (Ресей)
Шалахметов Ғаділбек	Халықаралық Еуразиялық телевидение және радио академиясының академигі (Қазақстан)
Шестеркина Людмила	ф. ғ. д., проф. (Ресей)
Шульцман Петр	өнертану ғ. к., доцент (Қазақстан)

Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Илияс Құрманғалиев

Жауапты хатшы: Гүлжазира Ертасова

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қ.Сәтбаев к-сі, 2, 402 каб.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31413) E-mail: vest_journalism@enu.kz

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ЖУРНАЛИСТИКА сериясы
Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК.
ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27. 03. 2018 ж. №16995-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.
Мерзімділігі: жылына 4 рет. Тиражы: 25 дана.
Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 13/1,
тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief **Kairat Sak**
Candidate of Philology, Professor (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief **Serik Takhan** *Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)*
Deputy Editor-in-Chief **Gulnar Kendirbai** *PhD, Professor (USA)*

Editorial board

Aldabergenov Kyrykbai	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Asanov Koilybay	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Abdimanov Omirkhan	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Abisheva Vera	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Ashirbekova Gulmira	Candidate of Philology, Assoc. Prof. (Kazakhstan)
Brown Michael	PhD, Prof. (USA)
Dzyaloshinski Iosif	Doctor of Philology, Prof. (Russia)
Jakyp Baurjan	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhussupova Almatay	Candidate of Philology, Assoc. Prof. (Kazakhstan)
Irnazarov Kudrat	Candidate of Philology, Assoc. Prof. (Uzbekistan)
Korkonosenko Sergei	Doctor of Political Sciences, Prof. (Russia)
Kara Abdulvahap	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Turkey)
Kozybayev Sagymbai	Doctor of Historical Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Lebedeva Tatiana	Doctor of Philology, Prof. (France)
Nurtazina Roza	Doctor of Political Sciences, Prof. (Kazakhstan)
Omashev Namazaly	Doctor of Philology, Prof. (Kazakhstan)
Rizun Volodymyr	Doctor of Philology, Prof. (Ukraine)
Syed Agil bin Shekh	PhD, Prof. (Malaysia)
Saubayev Madiyar	PhD, Prof. (Kazakhstan)
Bekzhigit Serdaly	Candidate of Philology, Assoc. Prof. (Kazakhstan)
Yesdauletov Aitmukhanbet	Candidate of Philology, Associate Prof. (Kazakhstan)
Toktagazin Muratbek	Candidate of Philology, Assoc. Prof. (Kazakhstan)
Khalilov Abdygani	PhD, Prof. (Kyrgyzstan)
Çengel Hülya Kasapoglu	PhD, Prof. (Turkey)
Shaikhitdinova Svetlana	Doctor of Philosophy, Prof. (Russia)
Shalakhmetov Ghadilbek	Academician of the International Eurasian Academy of Television and Radio (Kazakhstan)
Shesterkina Ludmila	Doctor of Philology, Prof. (Russia)
Shultsman Petr	Candidate of Art, Assoc. Prof. (Russia)

Executive editor, computer layout: Ilyas Kurmangalyev

Executive Secretary: Guljazira Yertasova

Editorial address: 2, K. Satpayev str., of. 402, Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008

Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31413) E-mail: vest_journalism@enu.kz

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. JOURNALISM Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity off economic conduct «L.N. Gumilyov Eurasian National University», Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan.

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan.

Registration certificate No 16995-Ж from 27.03. 2018.

Periodicity: 4 times a year Circulation: 25 copies

Address of printing house: 13/1, Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext.31413)

Главный редактор: **Кайрат Сак**
кандидат филологических наук, профессор (Казахстан)

Зам. главного редактора: **Серик Тахан** доктор филологических наук, проф. (Казахстан)
Зам. главного редактора: **Гульнар Кендирбай PhD** (США)

Редакционная коллегия

Алдабергенов Кырыкбай	д. ист. н., проф. (Казахстан)
Асанов Койлыбай	д. ф. н., проф. (Казахстан)
Абдиманов Омирхан	д. ф. н., проф. (Казахстан)
Абишева Вера	д. ф. н., проф. (Казахстан)
Аширбекова Гульмира	к. ф. н., доцент (Казахстан)
Браун Михаил	PhD, проф. (США)
Дзялошинский Иосиф	д. ф. н., проф. (Россия)
Жакып Бауыржан	д. ф. н., проф. (Казахстан)
Жусупова Алматай	к. ф. н., доцент (Казахстан)
Ирназаров Кудрат	д. ист. н., проф. (Узбекистан)
Корконосенко Сергей	д. полит. н., проф. (Россия)
Кара Абдиуакап	д. ист. н., проф. (Турция)
Козыбаев Сагимбай	д. ист. н., проф. (Казахстан)
Лебедева Татьяна	д. ф. н., проф. (Франция)
Нуртазина Роза	д. полит. н., проф. (Казахстан)
Омашев Намазалы	д. ф. н., проф. (Казахстан)
Ризун Владимир	д. ф. н., проф. (Украина)
Саид Агил бин Шех	PhD, проф. (Малайзия)
Саудбай Мадияр	PhD, проф. (Казахстан)
Сердали Бекжигит	к. ф. н., асс. проф. (Казахстан)
Есдаулетов Айтмуханбет	к.ф.н., доцент (Казахстан)
Токтагазин Муратбек	к. ф. н., асс. проф. (Казахстан)
Халилов Абдигани	PhD, проф. (Киргизстан)
Ченгел Хулия Касапоглу	PhD, проф. (Турция)
Шайхитдинова Светлана	д. филос. н., проф. (Россия)
Шалахметов Гадильбек	академик Международной Евразийской академии телевидения и радио (Казахстан)
Шестеркина Людмила	д.ф.н., проф. (Россия)
Шульцман Петр	к. искусств. н., доцент (Казахстан)

Ответственный редактор, компьютерная верстка: Ильяс Курмангалиев

Ответственный секретарь: Гульжазира Ертасова

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. К.Сатпаева, 2, каб. 402

Тел.: (7172) 709-500 (вн. 31413) E-mail: vest_journalism@enu.kz

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ЖУРНАЛИСТИКА

Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК.

Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16995-Ж от 27. 03. 2018 г.

Периодичность: 4 раза в год

Тираж: 25 экземпляров.

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажымукана, 13/1, тел.: (7172) 709-500 (вн.31413)

Мазмұны

ЖУРНАЛИСТИКА ТАРИХЫ

Баткеева Б.Т. Қошке Кемеңгеров көсемсөзінің сыншылық ерекшеліктері **8-13**

ӘЛЕМ ЖУРНАЛИСТИКАСЫ

Текенова Ә.М. Расталмаған ақпаратты құқықтық реттеу: әлемдік және отандық тәжірибесі **14-21**

БАҚ ЖӘНЕ ҚОҒАМ

Жұманбекова Н.З., Рыспаева Д.С. Әлеуметтік желілерде «мәдениет» түсінігін жүзеге асырудың тілдік ерекшеліктері **22-31**

Маркабаева Г.Т., Жусупова А.М., Султанбаева Г.С. Қазақ тілді БАҚ: аудитория талғамы контекстінде **32-38**

Тергембаева К.І. Экстремалды жағдайдағы бұқаралық ақпарат құралдарының рөлі **39-45**

Тулебаева С. Медиабілім берудің теориялық негіздері мен мәселелері **46-51**

Раджабов А.Р. Қоғамдық пікір БАҚ-тың әлеуметтік сұранымының индикаторы ретінде **52-59**

ТЕЛЕРАДИОЖУРНАЛИСТИКА

Алдабергенова Ж.Ж. Телевизиялық таңғы бағдарламалардың форматтық ерекшеліктері **60-64**

ЖАҢА МЕДИА

Есенбекова Ұ.М. Трансмедиалық жобаларды жоспарлау мен монетизациялау өлшемдері **65-70**

Қутпанбаева Ж., Қадырова Г.Р., Байгожина Д.О. Ақпараттық кеңістіктегі коммуникативті стратегиялар мен қолдану технологиялары **71-79**

Қожахметова Л.Т. Қазақстан масс-медиясындағы цифрлық технологиялар **80-87**

Contents

HISTORY OF JOURNALISM

<i>Batkeyeva B.T.</i> Features of Criticism in Koshke Kemengerov's Journalism	8-13
---	------

WORLD JOURNALISM

<i>Tekenova A.M.</i> Legal Regulation of Information Inexact: World and Domestic Experience	14-21
---	-------

THE MEDIA AND SOCIETY

<i>Zhumanbekova N.Z., Ryspaeva D.S.</i> Features of the language implementation of the concept of «culture» in social networks	22-31
<i>Markabayeva G.T., Zhusupova A.M., Sultanbaeva G.S.</i> Kazakh-Language Media in the Context of Audience Preferences	32-38
<i>Tergembayeva K.I.</i> The Role of Mass Media in Extreme Situations	39-45
<i>Tulebayeva S.K.</i> Theoretical Foundations and Problems of Media Education	46-51
<i>Rajabov A.P.</i> Public Opinion as an Indicator of Mass Media Social Demand	52-59

TELERADIOJOURNALISM

<i>Aldabergenova Zh.Zh.</i> Format Features of Morning Television Programs	60-64
--	-------

NEW MEDIA

<i>Yessenbekova U.M.</i> Criteria for Planning and Monetization of Transmedia Projects	65-70
<i>Kutpanbayeva Zh., Kadyrova G.R., Baigozhina D.O.</i> Communication Strategies and Technologies in Mass Media	71-79
<i>Kozhakhmetova L.T.</i> Digital Technologies in Kazakhstan Mass Media	80-87

Содержание

ИСТОРИЯ ЖУРНАЛИСТИКИ

<i>Баткеева Б.Т.</i> Особенности критики в публицистике Кошке Кеменгерова	8-13
---	-------------

МИРОВАЯ ЖУРНАЛИСТИКА

<i>Текенова А.М.</i> Правовое регулирование недостоверной информации: мировой и отечественный опыт	14-21
--	--------------

СМИ И ОБЩЕСТВА

<i>Жуманбекова Н.З., Рыспаева Д.С.</i> Особенности языковой реализации концепта «культура» в социальных сетях	22-31
<i>Маркабаева Г.Т., Жусупова А.М., Султанбаева Г.С.</i> Казахоязычные СМИ в контексте аудиторных предпочтений	32-38
<i>Тергембаева К.И.</i> Роль средств массовой информации в экстремальных ситуациях	39-45
<i>Тулебаева С.К.</i> Теоретические основы и проблемы медиаобразования	46-51
<i>Раджабов А.Р.</i> Общественное мнение как индикатор социальной востребованности СМИ	52-59

ТЕЛЕРАДИОЖУРНАЛИСТИКА

<i>Алдабергенова Ж.Ж.</i> Форматные особенности утренних телевизионных программ	60-64
---	--------------

НОВЫЕ МЕДИА

<i>Есенбекова У.М.</i> Критерии планирования и монетизации трансмедийных проектов	65-70
<i>Кутпанбаева Ж., Кадырова Г.Р., Байгожина Д.О.</i> Коммуникативные стратегии и технологии в СМИ	71-79
<i>Кожаметова Л.Т.</i> Цифровые технологии в казахстанских масс-медиа	80-87

ХҒТАР 19.21.11

Б.Т. Баткеева

Л.Н. Гумилев ат. Еуразия ұлттық университеті. Нұр-Сұлтан, Қазақстан
(E-mail: bakytbatkeeva@mail.ru)

Қошке Кемеңгеров көсемсөзінің сыншылық ерекшеліктері

Андатпа. Талантты жазушы Қошке Кемеңгеров әдебиет сынына да назар аударып отырған. Өз кезіндегі ақын-жазушылардың әділ бағасын беруде жаңылыспағандардың бірі - осы Қошке. Өткен ғасырдың жиырмамыншы жылдары көркем әдебиет туралы айтыстар, ой таластары нағыз қызып тұрған шақ еді. 1926 жылы «Еңбекші қазақ» газетінің бетінде әдебиет айналасындағы айтысқа Мұхтар Әуезов, Қошке Кемеңгеров, Ерғали Алдоңғаров, Әбдірахман Байділдин, Мәжит Дәулетбаев, Сәбит Мұқанов тағы да басқа белгілі жазушылар, әдебиетшілер қатысты.

Мақалада белгілі қоғам қайраткері және жазушы Қошке Кемеңгеровтың сыншылық қасиеті жан-жақты ашылып, оның еңбектеріне бүгінгі күн тұрғысынан объективті баға беріледі.

Түйін сөздер: «социалистік реализм», «пролетариат», жазушылар, ұйым, әдебиет, сын, талант, ұлтшылдық, отаршылдық, құқық, саясат, үкімет.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-7174-2019-129-4-8-13>

Кіріспе. Сол пікірталастардың бел ортасында жүрген Қошкенің «Көркем әдебиет туралы» мақаласы, Сәбит Мұқановтың дәл осы аттас («Көркем әдебиет туралы», «Еңбекші қазақ», 1926 ж., 14, 15 қазан) мақаласына жауап түрінде жазылған. Мұнда автор Сәбиттің көзқарастарымен мүлдем келіспейді. «Алты жыл ішінде көркем әдебиет туралы не істедік дегенде, Сәбит «жок» деп жауап береді. Сәбит өнгені көрмесе де Бейімбет пен Сәкенді көру керек еді. «Қартқожа» сияқты романды көру керек еді. Басылған пьесаларды, әңгімелерді, газет-журналдардағы өлеңдерді, әңгімелерді көру керек еді», - деп жазады.

Сәбит Мұқановтың Абай мен Ақанды ақын емес деп жаңылысқанын осы күнгі көп әдебиетшілер біледі. Бұл қателікті Қошке әдейі көрсетеді. Мұндағысы Сәбитке қатты өкпелегендігінен болса керек. Соған қарамастан Сәбит «Масаны» әжетке жаратып, «Заманды әркім билемек» деп Абайдан мысал келтіріп отыр.

Қошке де сол кездегі басқа қаламгерлердей орыс әдебиетінің өкілдерінен оқып, үлгі алды. Солардың тіліне, ой-пікіріне сүйенді. «Сәбиттің жүйесіне қарағанда оқығандары көп байлардан ақын да, жазушы да көп шығу керек еді. Тұрмыс жүзінде олай болмай тұр» деп алып, мақала авторы Луначарскийдің «Өнер-мәдениеттің бір бұтағы, мәдениет-шаруашылықтың бір бұтағы. Әдебиет өнердің бір саласы болғандықтан, түптеп барғанда шаруашылыққа байланысты» дегенін мысал етеді.

Өткен ғасырдың жиырмамыншы жылдары әдебиет жөнінде әңгімелер болса «социалистік реализм», «пролетариат» әдебиеті дегендер жиі айтылатын. Көркем шығармалар тек бір жақты сарынды, бір жақты тақырыпта болуға тиісті еді. Олар: қазан төңкерісі, кедейлер тұрмысы, байлардың аяусыз қанауы.

Бай жаман да кедей жақсы болатын. Осындай қатып қалған тақырыптар үкімет талабынан туындады. Бұл талапты Қошке де, тіпті соңғы жылдарға дейін барлық әдебиетші, жазушылар да орындады. Сондықтан ол үшін біз ешкімге кінә таға алмаймыз. Осы айтқандарымыздың Қошке мақаласындағы көрінісі былай: «Октябрь төңкерісінен кейін де бұрыннан негізі бар ұлт әдебиетінің өрісі кеңейді, кемеліне жетті. Октябрь төңкерісінен бұрын бай, кедей деген жікті айырып үндеу, үгіт жүргізген оқыған топтар жоқ болатын. Оқыған атаулы отаршылдыққа қарсы ұлтшылдықты көздейтін. Ел ішін алсақ, байға қарсы наразылығын көрсеткен кедей жоқ еді. Жалдаған малайды бай басыбайлы есебінде ұстайтын, ұрып-соғатын, ақысын бермейтін. Кедей де, малай да бәрін құдайдан көретін... Кедей әдебиетінің өріс кеңейтпеуіне бас себеп: жаңа салт-сананың кемдігі, шаруашылық түрінің өзгермегендігі... Әлі де болса кедей әдебиеті көрнекті орын алу үшін көп жылдар керек».

Сын қандай болу керек? Оны қалай қабылдаған жөн?

Қошке бұл сұрақтарды да сырт айналып өтпейді. «Сынның қаттылығы бөгеу болады» деген қисынды келмейді. Сынның әкесі Нәзірдікіндей болар, сонда Сәкен бұққан жоқ. Сәкен ескі жазушы деп айтатындар болар, олай болса Самат пен Байбатыр да-ескі жазушылар. Қатты сыннан бұққан екеуі ғана... «Шегірткеден қорыққан егін екпейді», сыннан бұққан адам тоғыз қабат торқаға бөлесең де жазушы болмайды».

Жазушылар арасында ұйым құру төңірегінде де біршама әңгіме болды. Әрине, белгілі бір басқарма бар еді. Бірақ үлкен ұйым жасау-барлық қаламгерге қатысты арман. «Сәбиттің ұйым керек еді дегені дұрыс. Бірақ шаруашылық сабасына түспей, салт-санаға нысан кірмей ұйым болғанымен, өндіргені шамалы болар еді. Бұдан былай ұйым пайда келтіруінде талас жоқ». «Ұлтшылдардың тамырына балта шапқан жөн» деген ұран қаламгерлер ішінде биік ту болып көтерілді. Ал бұған бас имегендер сынға ұшырады. Солай бола тұрса да Сәбиттің Мағжан Жұмабаев туралы айтқанына Қошке қарсы тұрады. Оның ұлтшылдығына айып салудың қажеті жоқ екендігін дәлелдейді. Сондай-ақ, Жүсіпбек Аймауытов пен Мұхтар Әуезовті де қорғайды.

Орыстың отары болдық, олардың бізге берген түгі жоқ десек те, олардан үйренгеніміз көп болды. Әсіресе, әдебиет саласында. Қазақтың көп ақынжазушылары орыс әдебиетінен сусындап, бүршік атып, жапырақ жайды. Оған Қошкенің мына сөздері дәлел. «Оян қазақ» алғашында шыққан Грибоедовтың «Горе от умасындай» болған... Міржақыптың «Бақытсыз Жамалы», «Бедная Лиза» сияқты болған. Міржақып Дулатовтың атын алты алашқа таратқан «Оян қазақ» өлеңі болатын. Бұл жөнінде Қошке: «Оян қазақты» ел қазақтары құрандай жаттаған», - дейді.

«Сәбиттің ойынша ақын тегінде: үйренумен, атақты жазушылардан үлгі алумен суретті болатын көрінеді». Қошке бұл пікірге де үзілді-кесілді қарсы. Айтқан айғақтары да дәл. «Мен де (мақтанып жіберейін) бір қазақтың баласындай орыс әдебиетімен таныспын. Өлең жазу әдісін де білемін. Бірақ, қанша тырбансам да Мағжандай болатын емеспін». Мағжан көпшілік мойындаған талантты ақын. Мақала авторы оны көрегендікпен бағалайды. Оның талантының алдында бас иеді. «Кім... би болғысы келмейді, бірақ бола алмайды» дегендей, талайлар Мағжандай болғысы келеді. Бірақ талантында кемістік болатын шығар... Таланттық қалпына қарай өскен орта, үлгі алу пайда береді. Талантың шамалы болса, үлгі алумен ірі суретші бола алмайсың», - деп артынан біреуден үйренуге болатынына, бірақ оның таланттылыққа, табиғат сыйлаған дарындылыққа еш ықпалы жоқ екендігіне дәлелдер келтіреді.

Оқырман талғамына байланысты мәселелерге де назар аудару Қошке тарихына ұмыт қалған жоқ. Оған автор үлкен жауапкершілікпен, аса ықыласпен қарайды. Көптің ішінде көркемдік сезімі өсе бастаған талап оқитын мыңдаған шәкірттер, мұғалімдер, қызметкерлер бар. Бұлар түр талғайды. Сондықтан көпке ортақ газет-журнал басқармалары кім жазса да сын елегінен өткізу керек». Сөз арасында Қошке ұлтшылдық мәселесіне қайта оралады.

Оған басқалар сияқты бір жақты түсінікпен емес, байсалдықпен, парасаттылықпен қарайды. «Ұлт автономиялары, республикалары ұлттық түрімен, социализм қоғамына ақырын аяңмен жету екенін сезбейтіндер бар... Ұлтшылдардың бір жігі кеңес үкіметін қазақ ұлтына пайдалы деп табады, сондықтан еңбегін аямайды. Қазақ ұлты мәдениетті болса екен дейді. Ондай ұлтшылдар тұрмысына, атқамінерлерге, жуандарға, молдаларға, кейбір байларға, отаршылдарға, кеңесшілерге, қызымет бұзықтығына, парасына қарсы еңбекшілердің еңбегін қорғайды. Әйел теңдігін жақтайды, қазақ ұлтын орыс ұлтымен тең құқықта болуы жүзеге асса екен» дейді.

«Қаламгерлер негізінен қандай тақырыпта қалам тербеуге тиіс?» деген көлденең сұрақты Қошке шешіп береді. Ол қалам ұстауға қажетті тақырыптың екі түрін атап өтеді:

1. Қазақ елінің жер үшін талас-тартысы, орыс поселкелерінің қатысы;
2. Отаршылдықпен күрескендерді;
3. Қадимдермен күрескен жадидтер;
4. Он алтыншы жыл толқындары;
5. Жетісудағы жер реформасы;
6. Февраль төңкерісінің әсері;
7. Октябрь төңкерісіндегі қазақ оқығандары бұқарасы (арғынның алашорда, қыпшақтың большевик болу негіздері сияқты);
8. Разверскідей атқамінерлер әділсіздіктері;
9. 1921-22 жылдардағы жұттар;
10. 1921 жылғы көтерілістерге крестьян, қазақ қатыстары;
11. Алғашқы жылдардағы ел арасында ячейка жасалу тарихтары.

Осыларға тоқтала келіп, Қошке: «Басқа да тақырыптар толып жатыр. Мұның бәрі өткен тарихқа айналып барады. Мұндай тақырыптардың негізгі себептері октябрь төңкерісінен қазақ елін салт-санасына қарай өзінше түсінгендік. Осындай өзгешеліктерді көркем әдебиет құшағына алатын мезгіл жеткен жоқ па?» - дейді.

Қошке ұлы ақын Абай Құнанбаевқа жүгіну арқылы өз ойларының түйінін жасайды. «Іші алтын, сырты күміс сөз жақсысын дегенде, Абай мазмұнды алтын деп, түрді күміс деп отыр. Абай пәлсапашыл болғандықтан мазмұнға артық баға беріп отыр. Пікір жағынан мазмұны алтын болса, сұлулық жағынан алтын болу керек деген ұранды қылу керек».

Қ. Кемеңгеровтың «Көркем әдебиет туралы» мақаласына қарсы Сәбит Мұқанов «Көркем әдебиет туралы қорытынды пікір» деген мақала жазып, айтысты жалғастырды. Сәбит сөзіне көңілі толмаған Қошке «Сәбитпен айтысты доғардым», - деп қысқа ғана жауап қайтарады. Оған құлақ аспаған Сәбит « Мен айтысты доғармаймын» денгенімен, Қошке тарапынан пейіл болмаған соң әрі қарай жалғаспайды. Ал, бұл айтысқа төрелік қорытындыны «Екеу» деген бүркеншік атпен Жүсіпбек Аймауытов пен Мөхтар Әуезов жасайды.

Қошке ғылыми-зерттеу еңбектер де жазды. Бұған мысал ретінде Қошкенің «Қазақ тарихынан» және «Бұрынғы езілген ұлттар» атты кітаптарын келтіруге болады.

«Қазақ тарихынан» кітабында қазақтардың Ресейге қосылуынан бұрынғы тарихынан, одан кейінгі өміріне жалпы шолу жасалады. Хандардың ел билеу саясаты, орыс мәдениетінің ықпалы, кәсіпшілік, ағартушылық, халықтың мінез-құлқы жайында жазылды. Осыларға байланысты кітап төмендегіше бөлінеді:

1. 1846.
2. Басқармадан.
3. Мәңкеру жайы.
4. Рамат жайы.
5. 1846. Әскерлік жайы.
6. 1846. Дін жайы.
7. Жер жайы.

8. 1846. Қарсы қозғалыстар.
9. 1846. Қазақ хандарының мәдени мақсұттары.
10. 1846. Мәдениетті орыс қандай үлгі береді?
11. Мінез, хұқұқ жайы.
12. Денсаулық жайы.
13. 1846. ІҮ.
14. 1846. Ү.

СССР халықтарының кіндік баспасында жарық көрген бұл кітапқа алғы сөзді сол баспа басқармасының тапсыруы бойынша Ғаббас Тоғжанов жазады. Ол бұл кітаптың тарихтан жазған тұңғыш еңбектердің бірі екендігін айта келіп: «Жазушы қазақтың ешкімге бағынбаған кезіндегі тұрмысын қысқаша шолып өтіп, Россияға бағынғаннан кейінгі тарихына көбірек тоқталады. Орыс патшасының қазаққа істеген зорлық-зомбылығы, қолданған саяси әдісі, онан соң қазақтың өз хандарының арасында болған наразылықтары, арттарынан ерген қалың елді хандыққа айырбастағандықтары туралы қанша қысқа жолмен жазылғанымен де, едәуір мағлұмат береді.

Ғаббас Қошкенің кемшілігіне де тоқталады: «Жазушының саяси жолы - ұлтшылдық жолы. Көздеген саяси идеясын-қазақ ұлтын, бұзбай-жармай, мәдени ұлтқа жеткізу. Қазақтың басынан кешкен тарихына баға бергенде, сөзінің реті ұлт, қай іс болсын сын таққанда, ұлтқа пайдалы ма еді, пайдасыз ба еді деген өлшеумен келеді. Ұлт ішінде қазақтың қай табының пайдалы, пайдасыз еді, саяси басшылық қай таптың қолында еді? Бұл сөздерге ұлтшыл жазушымыз көңіл бөлмейді... «әңгіменің» бұл жағын тексермейді... Сондықтан, кітапшаның бір зор кемшілігі - осы».

Қазақстанның Ресейге қосылғаннан бұрынғы тарихынан жазба мағлұматтар аз болатын. Барларының өзі нақты жылдарды айтуға келгенде әлсіздеу еді. Сондықтан да Қошке тарихи дерек ретінде мақал-мәтелдерге, әдеби мұраларға сүйенеді. Шыққанына екі мың жылға жуықтаса да «Әй дейтін әже жоқ, қой дейтін қожа жоқ» деген сияқты мақалдар бар. І-ІІ ғасырда қырғыздар ханын «әже» деп, үйретушіні «қожа» деп атаған. Осы реттегі мақалдар-тарихи құрал. Россияға бағынбай тұрғанда да таңбасыз тайға, енсіз қойға ие болған қазақ елі киіз үйді ғана мекендеген. Толық көшпелі еді. Жекелену, бөліну мүмкін болмаған көшпелі тұрмыстың арқандалған кіндік руы еді. «У жесең руыңмен», «Ордалы құлан ақсағанын білмейді» деп ақсақал аузына қараушы еді. Көшіп-қону, кек алу, жаудан қорғану, көптен құн алып, құн төлеу, немеурін қосу, жылу жинау бір рудың ішінде міндет еді. Немеуіріннен «Жесір ерден кетсе де, елден кетпейді» деген құқық туған еді. Жылу осы күнгі күн батыстың страхововойына келеді. Қонақасы алты алаштың бөлінбеген еншісі еді. Мұның бәрі әлеумет пәнінің тілімен айтқанда родовый коммунизм қоғамына кіреді.

Қазақстанның ертедегі музыка, поэзия өнері аса жоғары дәрежеде болды. Бұл жағынан біздің ұлт өзгелерге қарағанда көп ілгері еді. Қорқыттың, сол замандағы басқа да күйшілердің тамаша туындылары бұзылмаған күйінде ХХІ ғасырға жетіп отыр. «Қозы Көрпеш - Баян сұлу», «Қобыланды», «Ер Тарғын», «Қыз Жібек», «Алпамыс» секілді дастандар да көркемдік жағынан еш халықтың өзі тектес жанрлардағы шығармаларынан асып түсетіндей болмаса, кемдігі жоқ. Олардың мазмұны, оқиға-өрісі-тарих беттерінің құжаты болуға татиды. Сол заманда қазақтардың сурет өнерінің алғашқы даму сатысы табылған. Оған Қошке мысал келтіреді. «Мен 1760 жылдардың шамасында қазақтың мола тастарында адамның, малдың суреттерін көрдім. Және де ақ тасқа неше түрлі сырмен көшпеліліктің түрлерінің, суреттерінің салынғанын көрдім», - дейді Григорьев. Қазақ арасындағы балшықтан жасалған бейіттердің әдемілігіне таңырқап. Сурет салуды тыйған тағы да дүмше молдалар.

Қошке Кемеңгерұлы өз еңбегінде Әбілқайыр ханның Ресеймен бас қосу саясатының түп мәнін былайша түсіндіреді:

1. «Күшті Россияға аяқ тіреп Хиуалықты, Қарақалпақты бағындырамын, үш жүзге хан боламын;

2. Тақты мұралы қыламын;

3. Қол-аяқты жинап алған соң Россиядан бөлініп кетемін».

Бұл тұрғыда Ресейдің де өзіндік мақсаты бар еді. Ол-қазақ елін бағындырып,оның даласымен отырықшы Орта Азияға керуен өткізу.

«Үкіметтің даярлаған құлдық қамытын қазақ тезінен киіп алған жоқ. Ұзақ уақыт бас асаулық көрсетті. Бірен-саран көрсетілген наразылықтар туралы жоғарыда да айтылды. Бұл наразылықтар бір рудың ауданынан шыға алмады. Жалпы ұлт наразылығы Кенесарыда да көрінді», -деп Қошке Ресейге қослу жөніндегі халық қарсылығы болғандығын тілге тиек етеді.Осыдан кейін Кенесары жөнінде деректер келтіреді. 1845 жылы Кенесары тағы да үкіметтен кешірім алып Түркістанға кетіп,одан Іле өзеніндегі Ұлы жүзге барады. 1846 жылы Кенесары Балқаштың оңтүстігінде тұрып ел-елге елші жібереді. Матайдан қалған үйсін Кенесарыны жақтайды. Ұлы жүздің сұлтандары медалға қызығып,Кенесарыға қарсы болды. Кенесары он мың қарулы кісімен жүріп, жеті хиуалыққа мылтық соқтырды. Ұлы жүздің 500 үйіне астық салғызды. Орыс әскерінен қуғын келіп,қамалды мекен қыла алмай Кенесары Шуға ауып,Ташкент қазақтарын қаратты. Қамалдан қашып жан-жағынан жау қамалағанда Кенесары хан болу пікірінен қайқан жоқ.

1846 жылы Орынбор аймағына зекет жинауға,жанжал барымтаны тексеруге дінсіздерге бағынбандар деп немере інісі Сейілханмен 25 кісі жібереді.Қазақта жүріп қорғана алмайтын болған соң қырғыздың Алатауын мекендеуге ойланды. Қырғыз қарсы болды. 1847 жылы қырғызбен соғысқанда Кенесары өлді.

Қошке «Мәдениетті орыс қандай үлгі берді?» дегенде олар қазақтың еңбегін жеп,жерін тартып алғаннан басқа ештеңе бермегендігін,қайта тіл,киім,шаруа әдет жағынан қазақтан өнеге алғандығын айтады. Қазақ арақ ішпегендігін,көшпелі болғандықтан үлкен ел дәрежесіне жетті. Арақтың орыстан келгендігінің бір дәлелін Қошке көрсетеді.

Осы тұста Қошке «Орыстар түк бермеді» деп артықтау кеткен. Біздің олардан үйренгеніміз де болды.Әсіресе,әдебиет өнері саласында. Бұған айғақ жетеді. Ол жөнінде тәпшітеп мысал келтірудің қажеті шамалы,бүгінде кімге де болса белгілі жайт.

Мұнан ары қарай қазақтардың мінез,құқық жайы,ауыл шаруашылығы жайы, кәсіпшілік жайы, денсаулық жайы әңгімелене келіп, әдебиет тарихынан да сөз қылады. Онда Ы. Алтынсарин, Ә. Бөкейханов, А. Байтұрсынов, М. Дулатов сынды әдебиет алыптарының шығармашылықтарына талдау жасалып, газет-журналдар тарихтарына тоқталады.

Қорыта келгенде «Бұрынғы езілген ұлттар» кітабында Ресей патшалығындағы езілген ұлттардың өткендегі және кейінгі халімен таныстырады. 36 ұлттың тарихы,шаруа,кәсіп жағдайларынан және мәдени жағынан қысқаша мәлімет,мағлұматтар берілген. Әр ұлттың санын,мал басын,шаруашылық жағдайының өткені мен 22 жылды салыстырып,нақтылы деректермен көрсетіледі. Әр ұлттың жерінің сипаты,кен байлығы мен ауыл тұрғындарының саны, тағы басқа «іздесе таптырмайтын» мағлұматтар-кітаптың құндылығының дәлелі.

Жалпы, Қошке Кеменгеровтың әдеби,тарихи еңбектері-бүгінгі күнде де басты назар аударарлық дүниелер. Олар - Қошкенің көп салада білімпаздығының, жан-жақты ойлағыштығының, бәрінен бұрын ел абыройын ықыласта ұстағандығының айқын көріністері.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Кеменгеров Қ. Көркем әдебиет туралы / Қ. Кеменгеров // Еңбекші қазақ, 01.12.1926 ж.
- 2 Кеменгеров Қ. Қазақ тарихынан. / Қ. Кеменгеров – Москва, 1924. - 122 б.
- 3 Кеменгеров Қ. Бұрынғы езілген ұлттар. / Қ. Кеменгеров -Москва,1925. - 89 б.

B.T. Batkeyeva

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Syltan, Kazakhstan

Features of Criticism in Koshke Kemengerov's Journalism

Abstract. The talented writer Koshke Kemengerov also drew attention to literary criticism. One of those who gave fair assessment to poets and writers was Koshke. In the twentieth century there has been controversy in fiction. In 1926, in the newspaper *Enbekshi Kazakh*, Mukhtar Auevov, Koshke Kemengerov, Ergali Aldongorov, Abdrakhman Baidildin, Mazhit Dauletbaev, Sabit Mukanov and other famous writers and literary writers took part in these disputes.

The article reveals the essence of the discourse of the famous public figure and writer Koshke Kemengerov, and his work is evaluated objectively.

Key words: social realism, proletariat, organization, literature, criticism, talent, nationalism, colonialism, law, politics, government.

Б.Т. Баткеева

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Особенности критики в публицистике Кошке Кеменгерова

Аннотация. Кошке Кеменгеров, талантливый казахский писатель, драматург, просветитель, публицист, общественный деятель и яркий представитель плеяды «Алаш», внес неоценимый вклад в историю казахской культуры и литературы. Блестящий журналист наряду с М.Ауэзовым, С.Мукановым и другими писателями и публицистами печатался в таких известных печатных изданиях, как «Айқап», «Қазақ», «Еңбекші қазақ», был редактором рукописного журнала «Балапан», редактором первой молодежной казахской газеты «Жас қазақ».

В статье дан объективный анализ критических статей К.Кеменгерова с точки зрения современности.

Ключевые слова: социалистический реализм, писатели, организация, литература, критика, талант, национализм, колонизация, право, политика, государство.

References

1. Kemengerov Q. Korkem adebiet turaly [About fiction], («Enbekshi qazaq», 1926, 01.12.). [in Kazakh]
2. Kemengerov Q. Qazaq tarihyuan [From the history of the Kazakhs], (Moscow, 1927, 122 p.). [in Kazakh]
3. Kemengerov Q. Buryngy ezilgen ulttar [Former oppressed nations], (Moscow, 1925, 89 p.). [in Kazakh]

Автор туралы мәлімет:

Баткеева Б.Т.- филология ғылымдарының кандидаты, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің доценті, Сәтбаев көш., 2. Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Batkeeva B.T.- Candidate of philological, associate professor, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Satpaev str. 2., Nur-Syltan, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Журналистика сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Қазақ баспасөзінің тарихы, журналистиканың теориялық және қолданбалы ғылымдары, қоғаммен қатынасы, көсемсөзі, баспасөз қызметі туралы мұқият тексеруден өткен материалдарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 402 кабинет) қолжазбаның қол қойылған 1 дана қағаз нұсқасын тапсырады және **Word** форматындағы нұсқасын **vest_journalism@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімдеуіне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жекедеректер мен әдебиеттер тізімін қоса):

- мақалалар үшін - 8 ден 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін болуы керек.

5. Мақала мәтінінің пішіні:

- Microsoft Word (docx) форматындағы файлда;
- Times New Roman шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1 жоларалық интервалы;
- 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- транслитерация **Library of Congress (LC)** жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланы құру сұлбасы:

XҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар) туралы метамәліметтердің мазмұны (Рәсімдеу үлгісі / Образец оформления статьи / Template қараңыз)

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында қою әріппен жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады)

Автор(лар)дың E-mail-ы – жақша ішінде (курсивпен);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қоюмен)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі жартылай қоюмен белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қойылуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелер/талқылау қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады.

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.]).

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмысының мекенжайы, телефоны және e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журнал жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 теңге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 теңге).

Реквизиттері:

1) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»

БИН 010140003594

АО «Банк ЦентрКредит»

БИК Банка: КСJBKZKX

KZ978562203105747338

Кбе 16

Кнп 859

- 2) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «Bank RBK»
БИК Банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кнп 859
- 3) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кнп 859
- 4) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кнп 859

«За публикацию ФИО автора»

Provision on articles submitted to the journal “Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. Journalism Series”

1. Publication of carefully selected original scientific works in the field of journalism, publication of materials devoted to the scientific issues of the direction of historical, theoretical and applied research of journalism, public relations, journalism, publishing.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Nur-Sultan, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 402) and by e-mail vest_journalism@enu.kz in Word format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors’ consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IRSTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author’s e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprtenings, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT):

Requisites:

- 1) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
БИН 010140003594
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК Банка: КСЖВКЗКХ
KZ978562203105747338
Кбе 16
Кнп 859

- 2) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «Bank RBK»
БИК Банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кнп 859

- 3) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кнп 859

- 4) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кнп 859

«For the publication of the name of the author»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия: Журналистика»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в областях журналистики, связи с общественностью, публицистики, издательского дела.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, учебно-административный корпус, каб. 402) и по e-mail vest_journalism@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. Также авторам необходимо представить сопроводительное письмо.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии, книги), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx); – шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2; – междустрочный интервал 1; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі / Образец оформления статьи / Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (жирным)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, об-

зор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. Каждой иллюстрации должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4.500 тенге, для сторонних организаций – 5.500 тенге):

Реквизиты:

- 1) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
БИН 010140003594
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК Банка: КСJBKZKX
KZ978562203105747338
Кбе 16
Кнп 859

-
-
- 2) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «Bank RBK»
БИК Банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кнп 859
- 3) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кнп 859
- 4) РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева»
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кнп 859

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: **Қайрат САҚ**
Жауапты редактор: **Ілияс Құрманғалиев**
Жауапты хатшы: **Гүлжазира ЕРТАСОВА**

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Журналистика сериясы.
- 2019. - 4 (129). - Нұр-Сұлтан: ЕҰУ. - 97 бет.
Шартты б.т. - 7.5 Таралымы - 25 дана
Электронды нұсқа: htl

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: (87172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды